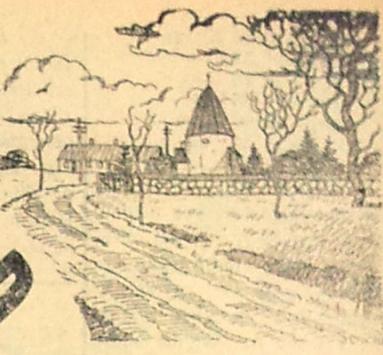
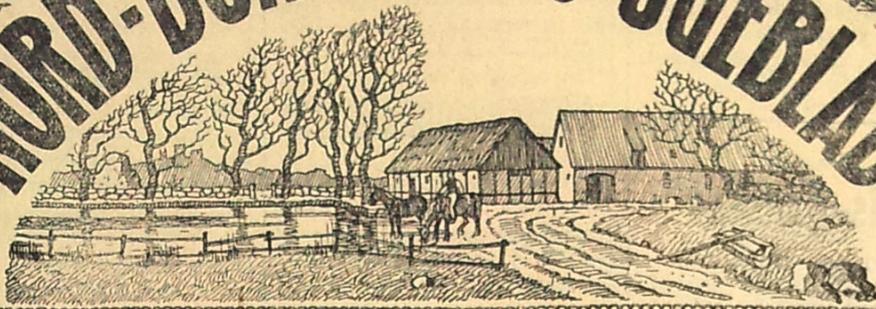
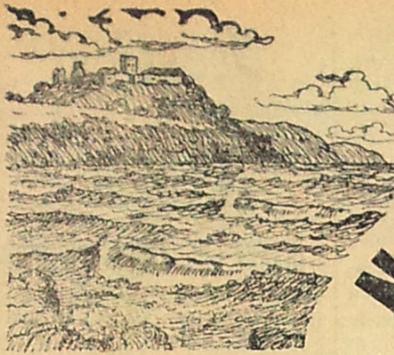

NORD-BORNHOLMS UGEBLAD

Udgivet af et Interessentskab.
Ansvarshavende: Otto Gornitzka.
Telefon 74.
Trykt i Allinge Bogtrykkeri.

Udgaar i et Antal af 1600 Eksempl.
og forsendes gennem Postvæsenet
til alle Hjem i Allinge-Sandvig.
Ølsker, Rutsker, Rø og Klæmøskar

Nr. 369

Fredag den 8 Oktober 1920

9de Aarg.

„Nord-Bornholms Ugeblad“

Udgives i et Antal af mindst 1600 Eksempl.
og forsendes gennem Postvæsenet i Allings-
Sandvig, Ølsker, Rutsker, Rø og Klæmøskar

„Nord-Bornholms Ugeblad“

har den største Udbredelse i Nordre Herred
bliver læst i ethvert Hjem og egner sig der-
for bedst til Averttering.

„Nord-Bornholms Ugeblad“

oplæger gerne Bekendtgørelser af enhver Art
saasom Køb, Salg, Foreningsmeddelelser,
Efter- eller Aflysninger, Auktioner etc.

„Nord-Bornholms Ugeblad“

udgaar hver Fredag, kan bestilles paa alle
Postkontorer samt paa Bladets Kontor og
koster 1 Kr. halvaarlig.

Efteraar.

Vaaren smiled, og Sommeren lo,
og Høsten danset i gyldne Sko
— der kommer en Dag, da det

graaner.
Af Kulden stiger saa strid en Blæst,
et susende Spil til den sidste Fest
derude, hvor Vinteren blaaner.

Hvi sukker vi over den øde Vang?
Stormen har Raade — og Stormen
er Sang,

Rummets evige Stemme,
klagende dybt i vildsomme Raab,
brusende stærkt i gryende Haab
mod Landet, hvor Vaaren har
hjemme.

Dagen gaar ned i Dis af Regn,
drivende Dryp fra Grene og Hegn
— Graad for det fagre, der døde.
Hvert Dryb er et Glimt i en

vinterlang Drøm,
af Draaberne samles en rindende
Strøm,
Kilder til Sommerens Grøde.

Og Vandene kuurrer i Vigens Krog,
fraadende hvidt, hvor Stormen slog,
Nættet har lysende Rande.
Jo højere Bølge, jo vildere Blæst,
saa trædes den Dans til Havkon-
gens Fest
ind mod de blegede Strande.

Joachim Kattrup.

Jernet,

der kræver Blod, og Blodet,
som kræver Jern.

—o—

Nu har vi i godt fire Aar gaaet
og glædet os selv med, at alle Ka-
noner og Sværd, naar denne Krig
var forbi, skulde kasseres og udran-
geres „som gammel Jern.“ Hvor
bliver det af?

Vi ved, at Jernet rustet — men
hvad saa videre? hvad bliver der af
disse ufattelige Mængder af Jern,
som ogsaa i Fredstid fylder vort dag-
lige Liv i Form af talløse Redskaber
og Værktøj og omspænder hele vor
Klode med et Net af Jernbanestøm-
mer, Telefon- og Telegrafskabler?

Man gør sig i Reglen ganske fal-
ske Forestillinger om den Fart, hvor-
med Jernet rustet i Jordan — fordi
man slutter fra den lagttagelse, man
selv har gjort med Jern i fri Luft.
Det er forbausende saalænge en
Jerngenstand kan bevare sin Form
i Jordan — den ældste Jerngen-
stand — en Slags „Vinkeljern“,
som man fandt under Keops pyrami-

den, og som er ca. 5000 Aar gam-
mel — er næsten ikke rusten. Det
skyldes vel nok for en stor Del det
tørre ægyptiske Ørkenklima. Det
er nemlig særlig Luftens Fugtigh-
hed, som begunstiger den kemiske
Proces, som vi kalder Rust og som
opløser det metalliske Jern i en ny
kemisk Forbindelse. („Jernhydro-
xyd“), som er det samme som den
Brunjernsten, hvis rige Lejer ved
Briey-Logwy skal have været en af
„Aarsagerne“ til Verdenskrigen.

Men hvordan opstaar Rust? med
andre Ord: hvordan bliver Jern for-
vandlet til Jernerts eller Jernmalm?
Der hersker en Slags Kærlighed mel-
lem det kompakte Metal og Ilten,
som er det bevægeligste, smidigste
af alle Elementer. Jernet har altsaa
en „Svaghed“ for alt Ilt og forvande-
les, naar det udsættes for Kulsyre,
til saakaldt „Kulsurt Jernoxydul“. Men
dette „Jernoxydul“ har igen en
„Svaghed“ for et andet Stof
(Oxygen) og forvandles i Ægtskab
med dette paany (til Hydroxyd),
idet dette atter udstøder Kulsyre.
Den Del af Jernet, som endnu ikke
er „rustet“, forelsker sig atter i denne
udstødte Kulsyre — og Historien
begynder forfra.

Men for at tale mindre lærd, saa
er hele denne Proces egentlig ikke
andet end Jernets Aandedrag, dets
Vejtrækning: Jernet indaander Ilt
og udstøder Kulsyre. Og under dette
Aandedrag udvikler Jernet endda Var-
me, naar man fremskynder Proces-
sen. Derfor kan man bringe Jern-
filspaner i Brand i fugtig Luft.

Saadan opløses da alt Jern i Jor-
den — (i det mindste overalt, hvor
der kommer Luft til) i Rust og Brun-
jernsten, og som et fint Pulver ligger
det i al Agerjord, ja, i saa væld-
ige Mængder findes det i Jordens
Overflade, at det antagelig udgør 5
pCt. af hele Jordskorpen.

For ingen Plante, intet Dyr, intet
Menneske kan leve uden ualbrudt
med hver Draabe Vand og hver
Krumme Næring at tage Jern til sig.
Selve Livssubstansen indeholder
Jern. De nyeste Forskninger har
vist, at der ikke kan danne sig „Blad-
grønt“ i Træernes Blade, naar deres
Celler ikke næres med Jern. I en-
hver Plantecelle findes — opløst i
Cellesaften — en jernholdig Sub-
stans, som bestandig indgaar en intim
Forbindelse med Oxygen og derved
gør Ilten anvendelig for Cellens Stof-
skifte. Denne Substans kan under-
tiden antage en blodrød Farve og
hører ind i Rækken af Menneskets
Blodfarvestoffer. Altsaa ogsaa i Plan-
ternes „røde Blod“ lever Jernet, og
saa der staar det i Aandedrættets
Tjeneste. Denne jernholdige Sub-
stans i Plantecellerne opfylder nøj-
agtig den samme Mission som Blod-
farvestoffet, (Hæmoglobin) hos
Menneskene. Det bliver for vidtløf-
tigt her at forklare den kemiske Pro-
ces, som foregaar i vore Lunger og
i vor Hud og som vi kalder „at aan-
de“, men det vigtigste er ogsaa at
vide dette: at Mennesker (Dyr) og

Planter aander paa samme Maade,
alle aander vi i Grunden ved Hjælp
af vort Jernindhold — ja, selve det,
der sker, naar vi aander, er i Jor-
den det samme, som der sker, naar
Jernet „rustet“ eller „aander“, som
vi før kaldte det. Plante, Dyr, Me-
tal — alle er vi undergivne de sam-
me Love.

Nu forstaar man ogsaa, hvorfor
vort Blods Varme kommer. Det er
Aandedræts-Varmen, d. v. s. der fin-
des fine Mængder af Jern i vort
Blod og under den hurtige Proces
udvikles Varme. Blod og Jern staar
altsaa i et intimt Forhold til hinan-
den. Enhver af os indeholder Jern
(omend ikke meget: et voksent
Menneske ca. 3 Gram), og enhver
af os indtager daglig i Form af Kød,
Grøntsager, Brød og Vand — Jern.
Men en skønne Dag dør vi, og Jer-
net i os vender med vort „Støv“
tilbage til Jorden. Dermed er Jer-
nets andet Kredsløb til Ende. Men
der gives endnu et tredje, og det
er det mest fantastiske.

I Jordens jernholdige Vande lever
de talløse smaa bitte Væser, som
har den Evne at drage Jern til sig.
Det er Bakterier og Alger, som i
Mosernes Dyb suger Jernrustens løst-
siddende Oxygen til sig. Det, der
foregaar, er hvad Kemikerne kalder
en Reduktion. Udtrykt mere popu-
lært:

Jernbakterierne aander, og der af-
lejres derved Jern paa deres Lege-
mer, indtil det danner rustfarvede
Hylstre om deres Legemer. Saa
utroligt det lyder, bærer disse smaa-
bitte Organismer altsaa en Slags
Rustning, og disse mikroskopiske
Rustninger er udstyret med Jern-
pigge, Jernkraver, sværdformede
Vaaben osv.!!!

Og naar disse bittesmaa Infusorier
dør, ligger de i Mosernes Dynd
som mikroskopiske Fnug af Jern-
rust. Uge for Uge lejres der nye
Fnug af Jernrust ovenpaa de forrige,
Aarhundreder og Aartusinder
gaar, og der dannes efterhaanden
et Leje af Mosejernsten (en Slags
Brunjernsten), et af Jernindustriens
vigtigste og værdifuldeste Raamateri-
alier. Middelalderens fine Rust-
ninger, som næsten ikke er til at
gøre efter, er bygget af Bakterier
og Infusorier! de bedste Sværd er
smedet af dette Jern!

Saaledes aander Jernet i Sten,
Planter, Dyr og Mennesker. Saadan
lever de laveste og højeste Organis-
mer af Jernets Naade, lever af Jer-
net, kæmper med Jernet og dræbes
af Jernet.

„Pressens Magasin“.

Bornholm.

Fjeldets Barn i Østersøen,
ufortrøden paa din Vagt;
Pérlejewmet! Klippeøen!
i de stærke Vande lagt.
Havet dig erklæret Krig,
Havet dig indbød til Leg
Sekler, førend Danmarks Rige
op af Oceanet steg.

Mens din Kyst i Tidens Morgen
trodsed Bølgens Kæmpebrus,
bygged Folket Fæstningsborgen,
Skydeskaar af Herrens Hus.
Og som du af Himlens Naade
fik din stolte Rytterknægt,
saa til Landeværn og Baade
fik du en højmodig Slægt.

Du med Foraarsløv i Haaret,
Oldtids unge Viking-Øl
vifter over Randsklevskaaret
og din Helligdom ved Rø.
End i Dag du Storværk øver —
og til Vidne om din Magt
har du dine tvende Løver,
ud for Hammerhuset lagt.

Du har i din Rosenhave
Overflødhedens Horn:
du mangfoldig fik som Gave
Plantevæxt og Markens Korn.
Der er Sang i dine Sale,
med al Herlighed i Skød —
selv om dine Nattegale
end dig længst Farvel'et bød.

Granskerflid din Ælde maaler,
dine Sagn og Eventyr:
Mindets Lysvæld fra dig straalere
blankt som Dueoddens Fyr.
Og, mens Havets Vover slige,
rigt velsignes skal din Flor —
som vort underfulde Rige,
Danmark, dejligst her paa Jord.

Andreas Dolleries.

Danske Konger.

—o—

I tusind Aar har Danmark haft 51
Konger, blandt hvilke saa er med-
regnet den sønderjydske Hertug Val-
demar, der elleve Aar gammel i 1326,
blev gjort til Skinkonge af sin Mor-
broder, den kullerede Greve, men
trak sig tilbage fire Aar senere, uden
nogen Sinde at være kronet eller
anerkendt af Riget.

Medregnes han ikke, er Christian
den Tiende Danmarks 50. Konge,
en Kendsgerning, man mærkeligt
nok ikke har været opmærksom paa
før.

Denne lange Kæde af Mænd (og
een Kvinde), der har været meget
forskellige af Væsen og Dygtighed,
og hvis Betydning for Landet har
været højst forskellig, karakteriseres
paa en Maade ved en Fællesegen-
skab: de har kun undtagelsesvis naaet
nogen høj Alder.

Bortset fra saa halvdunkle Eksis-
tenser som Gorm den Gamle (der
nu en Gang, men fejlagtigt regnes
for den første Konge over et samlet
Danmark) og hans Søn Harald
Blaaland, samt Kong Niels, hvis Fød-
selsaar er usikkert, vides det kun
om en eneste af de ældre danske
Konger, nemlig Valdemar Sejrs, at han
har naaet 70 Aar.

Tværtimod var det gennem Mid-
delalderen, med dens Usikkerhed for
Livet og dens Mangler i hygienisk
Henseende, almindeligt, at baade
højt og lavtstaaende døde tidligt.
Gennemsnitsalderen var meget lav.

Paa den anden Side træffes stund-
om en Modenhed, Nutiden for-
bavses over. Saaledes var Knud den
Store (en Alexander lig i Skøbnen)
kun nitten Aar, da han blev Konge
og underlagte sig England. Af de
tre Kongesønner, der saa drabeligt

satte Landet i Bevægelse efter 1147
var kun Svend Graabe en moden
Mand, men Knud 18 Aar og Valde-
mar kun 16.

Erik af Pommern blev 75 Aar
gammel, men for ham gælder det
ligesom for Christian den Anden,
der naaede 77½ Aar, at de længe
før deres Død var opført med at
være Regenter. Ellers er der kun
3 regerende Konger af den olden-
borgske Stamme, altsaa i 1000 Aar
bevisligt kun 4 danske Konger som
er naaet Støvet's Aar.

Den ældste af dem alle er Chri-
stian den Niende, der blev 87 Aar
og 9 Maaneder, mens Christian den
Fjerde og Frederik den Sjette kapes
om de to næste Pladser. Den
første blev 70 Aar, 10 Maaneder og
14 Dage, mens den anden manglede
9 Dage i samme Alder.

Af kraftigere Konstitution har de
Damer været, vore oldenborgske
Konge giftede sig med, men saale-
des er det jo ogsaa i den borgerlige
Statistik. Her maa først nævnes Chri-
stian den Ottendes Enke Caroline
Amalie, der blev 9 Maaneder over
84 Aar, og Frederik den Sjettes En-
ke Marie Sophie Frederikke, der
blev 84 Aar og 4 Maaneder.

Derefter følger Christian den Ni-
endes Dronning Louise af Hessen,
der blev 81 Aar, og Frederik den
Andens Enke, den energiske Sofie
af Mecklenburg, som opnaaede 74
Aar. Frederik den Førstes Enke,
Sofie af Pommern, blev lige 70,
mens Sophie Magdalene, Christian
den Sjettes Enke, manglede tre Maa-
neder i samme Alder.

Teknisk Skole.

—o—

Det er Meningen i Aar at gøre
en Kraftanstrengelse for at standse
den stadige Nedgang i Elevantallet,
som de sidste Aar har at fremvise.
Bestyrelsen vil, trods de stigende
Brændsels- og Gaspriser, atter ind-
føre et Fag som Bogføring, der paa
Grund af Sparesystemet var udgaaet.
Der vil blive lagt en Aften yderli-
gere til Frihaandstegningen og en
til Projektions- og Fagtegningen, og
endelig forsøgt oprettet en Klasse i
Haandgerning med 2 Aftener Under-
visning om Ugen. Det sidste Fag
er naturligvis beregnet paa kvinde-
lige Elever, og nu haaber Bestyrel-
sen, at i hvert Fald nogle af By-
ens unge Piger melder sig til Del-
tagelse.

Jeg er saa heldig at have ligen-
de en Statistik over forskellige For-
hold vedrørende Skolen, og vil her
fremsætte en lille Opgørelse, der
viser Nedgangen i Elevantallet i de
sidste 10 Aar. Skolen naaede sit
højeste Elevantal i Aaret 1910, da
den var søgt af 92. Siden er det
gaaet gradvis nedad, til vi sidste
Vinter maatte nøjes med 40 Elever.

1909—10 92 Elever,
10—11 90 —
11—12 87 —

1912—13 84 Elever,
1913—14 82 —
1914—15 78 —
1915—16 66 —
1916—17 62 —
1917—18 59 —
1918—19 56 —
1919—20 40 —

Undersøger man Aarsagen til den stadig fortsatte Nedgang, vil man finde denne, dels i Indbyggerantallets Dalen i disse Aar, og dels i, at de unge Piger helt har svigtet Skolen. Enkelte Aar har der nemlig været indtil en Snes unge Piger paa Skolen, medens der sidste Vinter ikke var en eneste.

Det er jo givet, at en Skole med saa faa Elever, fordelt paa en hel Del Fag, maa give en meget utilfredsstillende Klasseordning, og dette har atter medført, at Skolens Lærere de sidste 2 Aar ikke har ment at have noget ordentligt Elevarbejde at fremvise ved den aarlige Udstilling, hvorfor denne er strøget. Eller med andre Ord: Kvaliteten af det udførte Arbejde er forringet.

For nu at faa en Ordning til det bedre i disse Forhold, bedes Forældre, Mestre, Principaler og andre, der har Indflydelse paa Ungdommen, paavirke den til at søge Skolen i Vinter.

H. P. Kofod.

Første Oktober.

—x—

Derude segner Roser for kolde Vindes Kys, og alle Træer kaster mod Jordens Bladedrys.

Det sitrer sukkende i alle vuggende Smaabuske. Og langs med hvert et Hegn ser jeg Jægersmanden luske.

Saa fattig og saa øde ligger Jorden overalt. Forlængst for skarpe Knive de gyldne Kornaks faldt.

Nu vipper Svalerne paa Taget Halerne — og flokkes. Hvor meget vi end sukker, kan ej Solens Bane rokkes.

Det svinder mer og mer alt det sommerlyse Guld, og Marken ligger mørk med det vendte Pløjemuld. Og Vindruklaserne blandt Bladelaserne nu dingler, mens Hefetraade pisker vildt i sære løse Kringle.

Og mod min Vilje gaar jeg igennem Vintrens Dør og gyser ved at tænke derpaa, som ofte før.

Et Mørke rugende om kolde, kuugende Frostdage, kun skiftende med Taage eller Stormens hule Klage.

Dog, jeg har lært af Lærken, at Vaaren ej kan dø. At selv om Frostens hærgen, det skal dog blive Tø. Og jeg skal jublende se solhøj kuplende sig Himlen henover grønne Marker, over Grøfters Blomstervrimlen.

R. L. Emborg.

Fra Uge til Uge

Selskabelig Forening, der Sommeren igennem har ligget i Dvale, vaagner nu, da Aftenerne længes, atter op til Liv og Virksomhed. Foreningen har gennem Musikforeningen i Rønne til den 14de ds. engageret d.Hr. Gilbert Jespersen og Gunder Knudsen, assisteret af Hr. Kaj Sensius, til en lille fin Koncert paa Hotel „Allinge“, og da Foreningens Kasse f. T. lider af Forstoppeelse, vil Koncerten blive fuldstændig gratis for Medlemmerne.

Senere hen paa Maanedens tænker man at engagere Martin Jensens Teaterselskab, og i næste Maaned vil Foreningens Fødselsdag, forberedes store Overraskelser.

Allinge Biografteater slutter paa Søndag den store franske Remans Serie-Film „Droske Nr. 13“. Det er her som overalt „Retfærdighedens Haand“, der endelig viser sig og fugter de Skyldige — og Filmen ender som enhver god Romant bør; thi naar Enden er god, er alting godt.

Pastor Friis-Hansens

Ophold paa Bornholm.

Træk fra hans Virksomhed i Olsker-Allinge 1890-96.

Paa O. Lohses Forlag, København, er udkommen en Bog: Julius Friis-Hansen af A. Fibiger. Det er en sjældne smuk Levnedsskildring. Venner af Pastor Friis-Hansen vil glæde sig over denne Bog, og de, der ikke selv har haft den Lykke at kende Friis Hansen, bør købe den for derved at faa et Indblik i den sjældne Mands Liv og Færd.

Pastor Friis-Hansens egentlige Størværk er, som Forfatteren siger, Arbejdet for Københavns Kirkesag. Friis-Hansen blev i 1897 Kirkefondets Sekretær og udtrettede i den Stilling et stort Arbejde for Guds Riges Sag. Derfor handler Bogens Hovedafsnit ogsaa derom. Men iøvrigt giver den en paalidelig og dog til Tider helt begejstret Skildring af Friis-Hansens Liv lige fra den tidligste Barndom til Dødsstunden.

Ikke mindst vil Skildringen af Pastor Friis-Hansens Ophold paa Bornholm have Interesse for vore Læsere. Vi tillader os derfor her at aftrykke et Brudstykke af, hvad Forfatteren skriver herom. (Efter Bornh. Avis.)

I Aaret 1890 blev Pastor Friis-Hansen udnævnt til Sognepræst for Olsker-Allinge paa Bornholm. Da han i den Anledning var oppe at takke Kong Christian den IX, sagde Kongen: „Ja, De faar det skønneste Sogn i mit Rige“, og skønt var der i Sandhed fra Naturens Side, og skønt og rigt blev Livet levet der . . .

Det blev en kort men intensiv Virksomhed han fik paa Bornholm. Den fik dog stor Betydning baade for ham selv og for Sognet, ja for Øen. For ham selv — for saa vidt som han her i sin første selvstændige Virksomhed fuldtud modnede som Præst. Hans Forkyndelse blev dybere, og Skellet mellem Liv og Død klarere. Endvidere lærte han herovre først ret Indre-Missions-Livet at kende, saaledes som det former sig ud over Landet, trofast bevarende sit oprindelige Præg. Og her blandt disse trofaste Hellige følte han sig hjemme. Han blev deres Præst og hans indgaaende Kendskab til de lutherske Fædres Tanker, i Forbindelse med hans levende Kærlighed til den danske Folkekirke, kom baade ham selv og dem til Hjælp derovre paa denne Ø, der saa ofte har været Tumleplads for alle Slags sektariske Bevægelser. Thi her mødte de en Folkekirke-Præst, hvis Liv af tvang med Respekt, og med hvis Lærdom de ikke kunde maale sig. Og saaledes virkede han over hele Øen.

Men Sognet fik naturligvis den største Del af hans Arbejdskraft. Og den var — som hans Aand i det hele taget — vidtfavnende og mangedelt.

Han var en Foregangsmand paa det rent timelige Omraade. Han blev kaldet til smaa Kaar, som jo de fleste Præster begynder med. Og bedre end at hyle op om den Præsteskik,

der aldrig bliver fuldt ud, var det at i stemme en Takkesang til Gud for det Under, der Dag efter Dag sker i mange forarmede Præstegaarde, hvor Oliekruset ikke bliver tørt, og Melet i Krukken ikke slipper op — efter Herrens Ord, som han taledes til Elias.

Der var ogsaa smaa Kaar i Olsker — Allinge, og han og hans trofaste Hustru maatte tage fat sammen for at faa det daglige Brød til sig selv og til den voksende Børneflokk. Der kunde være en Fristelse til under de smaa Kaar at lukke Dørene i og saa se at faa det til at løbe rundt med „Mælkebrød og 800 Kr.“, som de havde at leve af; men Friis-Hansen holdt paa, at Døren skulde op paa vid Gab, saa vilde Gud nok lægge Forslag i deres smaa Midler. Og det gjorde Herren ogsaa.

Friis-Hansen var netop Manden for at klare det Kapitel, i hvilket ellers saa mangen Aandens Stormand har lidt forsmædelige Nederlag ved deres Mangel paa praktisk Sans.

Der har været mange dygtige Landmænd blandt Danmarks Præster, der har maaske været dem, der var lidt for meget Landmænd og meget for lidt Præster; men den Knude vil jo ogsaa blive hugget over, naar de nu faar beklippet Præstegaardene for deres Jorder, som de alt har taget Tienden fra dem; men Friis-Hansen var en Landmand af den bedste Slags.

Men selv om han var en dygtig Landmand, var han dog endnu mere — og i første Linie — en dygtig Præst.

Utrættelig arbejdede han, — han havde det saaledes som saa mange andre virksomme Nature, at hans egentlige Hvile bestod i at skifte Arbejde, — og som Præstegaardens Jord blev bearbejdet, saaledes blev ogsaa Sognefolkets Hjerteagre gennemløjede.

Søndagsskole var noget af det første, han satte i Gang, og da den blev for stor til, at den kunde rummes i Præstegaarden, blev den flyttet til Missionshuset.

Det var en myndig Skikkelse, der stod paa Prædikestolen, og hans Ord havde den guddommelige Kraft i sig; thi „Guds Ord er skarpere end noget tverægget Sværd, det trænger igennem lige til at sonderdele Marv og Ben“. Og snart bar Ordets Sæd da ogsaa Frugt. Livet begyndte at vaagne, Kirkegangen i Allinge, hvormed det ellers havde været smaat nok bevendt, tog til, saa Kirken maatte bygges dobbelt saa stor, og foruden det Missionshus, som allerede fandtes i Pastoratet (det var det „Møllerske“ Missionshus, Bethel, i Olsker, som Møllerianerne overlod til Sognepræsten), blev der i Friis Hansens Tid bygget to til, deraf et i Sandvig, hvor Baptisterne hidtil havde været stærkt fremtrædende, og et tredje lige efter hans Aftæjse, — altsammen Vidnesbyrd om, at hans Arbejde i Herren ikke var forgæves. Ogsaa udadtil satte det stærke aandelige Liv sit Spor. En Mand sagde f. Eks.: „Vi behøver slet ikke mere Politii her i Byen, bare Præsten viser sig i Gaderne, bliver der Ro.“

De verdslige Baller hørte efterhaanden helt op af Mangel paa Deltagelse; men ud fra det kirkelige Arbejde organiseredes Julefester for unge og gamle, Skovture med lange Vogntog, Friiultsmøder i Klippekløfterne udenfor Allinge Søndag Eftermiddag med Deltagere i Tusindvis o. s. v.

Ogsaa de store Møder i Almindingen paa Grundlovsdagen satte han i Gang.

Og som han selv arbejdede, saadan satte han ogsaa andre i Arbejde. Han sørgede for at faa tilkaldt Præster og Missionærer som Hjælpere, og ofte var Præstegaarden saa fuldt belagt, at de maatte tage Rullestuen til Hjælp som Gæsteværelse: „men hvad“, sagte han, „derfra er den allerdejlige Udsigt i hele Præstegaarden!“ En af hans Venner, som kom dertil, træt af den lange Sørejse og derefter følgende 3 Miils Køre tur til Olsker, blev modtaget med denne Hilsen: „Velkommen hertil! Nu skal du ind at spise, saa kan du sove et Par Timer, og saa skal du op at prædike!“

Og sad han mellem Øens Præster til Konvent, var det ham, der i Kraft af sin overlegne Aand blev „primus inter pares“, den første blandt de lige, den selvsikre Leder, — ja, man kaldte ham endog spøgende for „Bornholms Pave“. Fra disse Konventer gav han Stødet til Oprettelsen af Danmarks Præsteforening, hvis Formand han var lige til sin Død.

Og saa — just som det hele var i den skønneste Gænge, og Livet blomstrede op overalt, særlig blandt de Unge, der elskede ham, kom Opbrudssignalet: Kaldet fra det københavnske; Kaldet fra det københavnske Kirkefond.

Det var sikkert et ikke ringe Offer, han bragte ved at opgive sit blomstrende Arbejde paa Bornholm, og ligesaa Præstegaarden, hvor alt just nu var i saa god en Gænge; „men“, sagde han smilende, „saa har vi da den Glæde, at vi har beredt et godt Sted for vores Eftermand, for nu kan en Præst da leve her.“ — Altid forstod han at afvinde alt de lyseste Sider.

Aarene paa Bornholm var vel nok i menneskelig Forstand hans lykkeligste Tid. Alt lykkedes for ham, det aandelige Liv spirede frem over hele Øen, og der blev endda Tid til et smukt og rigt Familieliv midt i den opvoksende Børneflokk, som her „rigtig“ havde deres Fader.

Men nu var Herrens Time inde for ham.

En ældre jysk

Hoppe,

11 Kv. 2 Tom, er til Salg eller byttes med en Plag eller Føl.

Hammersholm pr. Sandvig.

En 14-18-aars Karl

kan faa Plads paa Svartingegaard, Rutsker.

En flink og paalidelig

Anden-Karl

søges til November paa Dynddalegaard i Rø.

Frelsens Hær.

Den, der til Høstfesten i Rø har Adgangskort Nr. 133, kan afhente Dukken hos Hr. Søren Dam, Rø St i Løbet af 14 Dage.

Blaa Kors, Rø.

Tirsdag den 12. Oktober holdes Møde for Blaa Kors i Rø Forsamlingshus Kl. 7 1/2 Aften. Pastor Erikson, Aakirkeby, vil aflægge Beretning fra Repræsentantmødet i Aalborg 4.—5. Juli.

— Alle er velkomne, ogsaa Ikke-medlemmer.

Vildænder, Agerhøns og Harer

købes og betales med højeste Pris.

J. B. Larsen.

De averterende

anmodes om at indlevere deres Annoncer inden Tirsdag. Smaa Avertissementer kunne dog som Regel medtages indtil Tirsdag Middag.

Høstfest

afholdes om Gud vil i Rø Forsamlingshus Søndag den 10. Kl. 4 1/2. Flere Talere. Fælles Kaffe bord. Sang og Musik. Alle indbydes venligst.

Olsker Landarbejderforening

alholder halvaarlig Generalforsamling Søndag den 10. ds., Kl. 4 Eft. i Forsamlingshuset.

Valg af Formand og Kontrolbest.

Sadelmager H. L. Hansen.

Cfaiselonger

i stort Udvalg fra 150 Kr.

Stort Udvalg i **Betrækstof.**

Medbragt Betræk paasættes gerne.

Rullegardiner

i flere Farver og Kvaliteter.

Erindringsliste.

Toldkamret 8—12 Form., 2—5 Eftm. Kæmnerkontoret 10—11 og 2—4. Borgmesterkontoret 2—4 Eftm. Laane- & Diskontobanken 2—4 Eftm. Sparekassen 10—12 og 2—4.

Branddirektøren do. Stempelkontoret i Sparekassen. 10—12, 2—4 Dampskibsexpeditionen, aaben ved Skibenes Ankomst og Afgang Tirsdag og Fredag Eftm., Mandag og Torsdag Form.

Sognepræsten Tirsdag og Fredag 6—7. Distriktslægen 8—9 og 2—3. Postkontoret: Søndag 9—12 og 2—6 Søndag 9—10.

Telegrafstationen 8 Morgen til 9 Aften. Søndag 9—10.

Statsanstalten for Livsforsikring ved Chr. Olsens, Messen. Kontortid 1—4 Em Folkebosamlingen paa Raadhuset: Fredag 7—8.

Jernbanest. er aaben for Gods 8-12, 2-7 Hjælpekassen: Formd. Bagern. P. Holm Kasserer H. P. Kofod. Kontortid hver Fredag fra 5—7.

Egetræs Baad

sælges til rimeligt Bud.

Edv. Høier, Allinge.

En opstaaende Hestegang

samt en Haandtærskemaskine er til Salg paa „Dahlsminde“ pr. Tein. Samme Sted er Æbler til Salg.

Ny Klipfisk

fin hvid prima Kvalitet.

Ny letsaltet Klipfisk

prima Kvalitet 80 Øre halvkilo.

Fiskesennop i Pakker.

Hel brun Sennop.

J. B. Larsen.

Ordet er frit!

Vi gør vore mange Læsere i By og paa Land opmærksom paa, at enhver kan faa optaget Artikler og Indlæg om Emner af almen Interesse i „Nord-Bornholms Ugeblad“.

Betingelser er kun, at det skrives er holdt i en sømmelig Form og indenfor rimelige Grænser, samt at Indsendere — til Underretning for Redaktionen — opgive Navn og Adresse. Ligeledes modtager Redaktionen gerne Meddelelser om saadanne Ting og Forhold, som egner sig til Behandling i Bladets Spalter.

Dette gælder baade Byen og Landet, og det er en Selvfølge, at Redaktionen altid vil iagttage den strengeste Diskretion med Hensyn til sine Kilder.

Udebliver Bladet

beder vi Læsere henvende sig paa Postkontoret, og Fejlen vil hurtigt blive rettet. I modsat Fald maa De henvende Dem til Bladets Kontor, og vi skal da sørge for, at De faar det tilsendt.

Søger De en Pige, en Karl eller en Dreng, eller mangler De en Svend eller Lærling

en Fodermester eller anden Medhjælp, bør De snarest avertere i Nord-Bornholms Ugeblad der hver Fredag bringes direkte ind c. 1700 Hjem og læses af saa godt som hvert eneste Tyende. En Annonce her i Bladet vil derfor saa godt som altid bringe et tilfredsstillende Resultat.

Metodist-Menigheden

afholder **Gudstjeneste** hver **Søndag Kl. 4** i Missionshuset Betesda.

Al Jagt

paa de Aktieselskabet **WANG Stenhuggerier** tilhørende Arealer er strengt forbudt. Den jagtberettigede.

Paa Hammersholm

er al ulovlig Jagt forbudt paa det strengeste. Omstrefjende Hunde nedskydes. Sandvig Jagtforening.

En flink Pige

til indvendig Gerning kan faa Plads 1ste November. Samme Sted kan en Barnepige faa Plads.

Dam, Maegaard,
Telefon Ruts 51.

Jagten aflyses

Al Jagt er strengt forbudt paa Murer Klausens, Cohns og Silbersteins Løkker, Fredenshjem, Boesvang, Grøndal, Solvang, Solhøj, Kirkebogaard, Lundegaard, Bækkegaard, Bakkegaard og Bakkevang i Olsker.

Kludesko syes

og Strikning udføres af medbragt Materiale.

Oliva Kofoed, Kaashøj pr. Tein.

I Sandvig Vang

er al ulovlig Jagt strengt forbudt. Lodsejerne.

Al Jagt

er strengt forbudt paa min Grund. **Kristian Kaas,** Storedal.

En nylig konfirmeret **Pige**

kan faa Plads midt i Oktober eller til 1. November hos

Hans Ipsen,
Thomaslykke pr. Allinge.

Et større Parti

Kludesko med Gummissaaler er hjemkommen og sælges billigt i **M. Lunds Træskoforretning,** Lindeplads, Allinge.

Et Parti

Elle-Træsko

er for Tiden paa Lager i **M. Lunds Træskoforretning,** Lindeplads, Allinge.

Blomsterløg.

Første Klasses hollandske Løg anbefales.

Hallelyst.

Allinge.

15-16-aars Dreng

og Pige kan faa Plads 1ste November paa Lindholmsgaard i Rø. **Emil Riis.**

Skind-

Handsker

i sort, hvidt og kulørt — til Damer og Herrer — er atter paa Lager til rimelige Priser.

J. P. Sommer.

Jagten forbydes

paa det strengeste paa Dalbygaards, P. Mogensens, Lindholmsgaards, M. Rasmussens, Niels Schous, Haus Bidstrups, Krakgaards, M. Nielsens og M. Gregersens Jorder i Rø. Jagende Hunde vil blive skudt.

En yngre Karl

kan faa Plads til 1ste November hos **Emil Johansen,** Ringe, Rutsker.

Blomsterløg.

hollandske, prima Kvalitet, er hjemkommen. Telefon Allinge 41.

Gartner Jensen,

Rø Brugsforening

Vort Telefon-Nummer er for Fremtiden RØ 62.

En Karl

kan til 1. November faa Plads paa **Kaggaard.** Telefon Ruts 62.

Al Jagt

er strengt forbudt paa Kaggaards Jorder i Rutsker.

En ung Pige

til indvendig Gerning kan faa Plads straks eller 1. November.

Magasin du Nord, Allinge.

Allinge Bryggeri.

Det meddeles de ærede Kunder, at ved Køb af Øl paa Traer følger Træet ikke med i Købet, men er et Laan, med Forudsætning af hurtigst Returnering. Det er utilladeligt at bruge Træerne til Hjemmebryg, Foderbaljer, Vaskebaljer, Huggeblokke, eventuelt Brænde. Alle Oplysninger angaaende ulovlig Brug af Træerne modtages gerne.

G. Salmon.

Stenbækken

er tilsalg ved Henvendelse til Ejeren **Carl Olsen,** Olsker pr. Tein St.

Jagten aflyses

Al Jagt er strengt forbudt paa **Pellegaard i Rutsker.**

Ny hjemkommen

Ima stor Fedesild

anbefales.

J. B. Larsen.

En Læredreng

eller Forbundt og en Elev til Benklæder antages straks. **J. Johansens Skrædderforretning,** Telefon Allinge 137.

Samme Sted kan en ung Pige straks faa Plads.

Flæsk, Kødvarer og lign.

til Røgning modtages ikke mere. **Elisabeth Johansen,** ved Teknisk Skole i Allinge.

Al Jagt

samt Færdsel paa mine Grunde er strengt forbudt. **Gartner Jensen.**

Jagten aflyses

hos **P. Olsen,** 12. Pcl., og Tyndekullegaard i Klemensker.

En Anden-Karl

eller Medhjælper kan til 1ste November faa Plads paa **Tyskegaard i Rø.**

Da det ved et Tilfælde er lykkedes mig at fremskaffe et Parti

fine Rammelister

til gammel Pris, udfører jeg foreløbig Indramning af Billeder særlig billigt.

Carl Andersen, Tein.

Konfirmationsgaver

i stort Udvalg til billige Priser anbefaler

Allinge Ur- og Guldsmedeforr.

Tlf. 93. **A. M. Lindberg.** NB. Alle Reparationer udføres hurtigt

Overretssagfører

Bojesen Kofoed, Rønne St. Mortensgade 17.

Inkassation, Dokumentskrivning m. m. Træffes i **Hasle** Onsdag Formd.

En flink Karl

kan faa Plads 1. November paa **Smedegaard i Rø.**

Al Jagt

er strengt forbudt paa Vestergaard i Rutsker.

Al Jagt

er strengt forbudt paa Anton Hansens, N. J. Pedersens, Carl Pedersens, Julius Mikkelsens, Jens Christiansens, Chr. Christiansens, Ludvig Nielsens Engvang, Per Hansens, Peter Mikkelsens, Carl Haagensens, Conrad Nielsens og Maegaards Jorder i Olsker.

Jagende Hunde bliver skudt.

Den jagtberettigede

Barbermaskiner

Ægte Gilletteblade
Barberknive, Strygeremme
Barberpensler
Barbersæbe

Haarklippemaskiner
Skægklippemaskiner
Lommeknive

Linnedsakse, Broderisakse
Tandborster, Kamme
Klædeborster

Haarborster, Mobilborster
Skoberster

anbefales til billige Priser.

J. B. Larsen.

Prima

Klipfisk

billigst hos

Allinge Colonial- & Produktforretning.

Ægte Bihonning

anbefales i halve og kvart kg Glas til Maksimalpris.

J. B. Larsen.

Byggryn,

Havregryn,

Kartoffelmel,

Mannagryn,

Majsflager,

Ris, Rismel,

Sagomel

Ærter, hele og flækkede.

Prima Varer. billige Priser hos

Allinge Colonial- og Produktforretning.

Al Jagt

er strengt forbudt paa Lille Vedbygaards, Th. Stenbergs og Enkefru S. Holms Jorder i Olsker.

Jagende Hunde vil blive skudt.

Den jagtberettigede.

Alle Slags

Værktøj

og Redskaber anbefales.

Glas, Porcelæn og hele Køkkenudstyr

til billigste Priser.

Allinge Colonial & Produktforretning

Mine Forældres og min hjerterligste Tak for venlig Opmærksomhed ved min Konfirmation.
Anna Marie Holm

Rønne-Allinge Jernbanes Køreplan.

Søgnedage.

Rønne-Sandvig

Fra Rønne	745	600
- Nyker	808	623
- Klemensker	828	643
- Rø	848	703
- Tein	906	721
- Allinge	919	734
- Sandvig	925	740

Sandvig-Rønne

Fra Sandvig	1125	810
- Allinge	1136	821
- Tein	1149	834
- Rø	1207	852
- Klemensker	1230	915
- Nyker	1245	930
- Rønne	110	950

Søn- og Helligdage.

Rønne-Sandvig

Fra Rønne	845	1235	750
- Nyker	903	1253	808
- Klemensker	919	109	822
- Rø	935	125	839
- Tein	949	139	854
- Allinge	959	149	904
- Sandvig	1005	155	910

Sandvig-Rønne

Fra Sandvig	1035	6	935
- Allinge	1043	608	943
- Tein	1052	617	952
- Rø	1107	632	1007
- Klemensker	1125	650	1025
- Nyker	1136	701	1036
- Rønne	1155	720	1055

Jagten aflyses

paa Hans Bendtsens og Frans Madsens Jorder i Rø.

Th. Lund.

En Ladning

Nørre-Sundby Gødningkalk

blød og letopløselig, ventes i Løbet af Oktober Maaned. Bestillinger til Ekspedition pr. Bane eller fra Skib. saa længe der losses, udbedes snarest, Vi sælger forholdsvis billigt.

Nordlandets Handelshus.

Vi køber gerne et Parti af hver Sort

2-radet Byg, 6-radet Byg, Blandsæd og betaler højeste Pris for vægtige og velhøstede Varer.

Nordlandets Handelshus.

Prima Brødkorn, Hvede og Rug,

men det maa være tørre og velrensede Varer — købes til herværende Statslager. Sække til Leveringen kan faas.

Nordlandets Handelshus.

Stærke og rummelige Kornsaække.

Stærke drejlsvævede Kodækken.

Halmpressegarn, Sækkebaand,

sælges — og Priserne er lave i

Nordlandets Handelshus.

CLOËTTA'S

Fineste dansk Fabrikat
i ½ Kg Pakker.

Hos os kan købes

alle Slags Brædder og Planker,
alle Længder og alle Bredder,
som passer til enhver Anvendelse. Priserne er meget rimelige i

Nordlandets Handelshus.

Vi har store Oplag af udmærkede

Gode Udsudsbrædder

i alle Længder. Meget rimelige Priser og stor Rabat
pr. kontant.

Nordlandets Handelshus.

Wales Dampkul

til Damptærskning er paa Lager straks til Levering.

Store skotske Dampkul

ventes om ca. 14 Dage.

Gode Smedekul er paa Lager. — Engelske Koks ventes.

Nordlandets Handelshus.

Aktieselskabet

A. M. Hirschprung & Sønners

prima **Cigarer** tørre

sælges i

Nordlandets Handelshus

Et stort Stykke

ekstra svært og varmt KLÆDE er hjemkommet. Egner sig
fortrinligt til Dreng-Stortrøjer og Frakker. Sælges for 14 Kr. m.

Nordlandets Handelshus.

Ekstra prima

**Maskinolie,
Motorolie,
Dampcylinderolie,
Drivremme,** alle Dimensioner

Smørekander, Rømmefedt, Harpiks, Rømsamlere
bedst og billigst hos

Allinge Kolonial- og Produktforretning.

Bornholms Spare- & Laanekasses

Afdeling i Allinge

Kontortid: 10—12 og 2—4.

Modtager Indskud paa alm. Sparekassetilkaar til en Rente
af 4 pCt. p. a., paa Folio til 2 pCt. p. a.

CLOËTTA'S ALBA

Spise-Chocolader

Husk!

naar De bestiller Deres **Klæd-
ninger** i min Skrædderforretning,
faar De de bedste Varer til de bil-
ligste Priser.

Klædninger efter Maal fra 125 Kr.
Spadersedragter og Frak-
ker syes.

J. Johansens
Skrædderforretning.
Telefon Allinge 137.

Hvedeklid, Rugklid, Coldings Foder- blanding.

**Soyaskraa,
Glutenfoder.
Majs,
Majsskraa,
Knækmajs.
Havre.**

Prima Varer. — Billige Priser.

Allinge Kolonial- og
Produktforretning.

Til Hjemmebryg

anbefales

Friskbrændt og malet Malt.
Maltsaft paa Flasker.

Prima Humle og Gær.

Nordlandets Handelshus

Abrikoser,

Blommer,

Rosiner,

Æbler i Skiver, borede.

Alt i prima Varer og til billige
Priser fra

Allinge
Kolonial- & Produktforretning

Bornholmsk

HONNING

anbefales fra

Allinge
Kolonial- & Produktforretning

Krystalsæbe

 Nr. 1

**Soda,
Blegsoda,
Ludpulver,
Blegvand**

anbefales fra

Allinge Kolonial- og
Produktforretning.

Fru Ruth Hahn

modtager nye Elever.
(Klaver og Orgel).

Elever

i Tysk, Engelsk, Fransk og Latin
modtages paa ny.
Kursus arrangeres efter Deltagelse.
Kptn. Hahn.

Børstenbinder-

varer anbefales fra

Allinge Kolonial- og
Produktforretning.

Vi har det største Lager af færdige Klædninger!

Fine Buchskindsklædninger 80 Kr.
Melerede Kamgarns 100 -
Ægte blaa Serges 175 -
Konfirmationsklædninger 75 -

Nordlandets Handelshus.

Bornholms Margarinefabriks VEGETABIL MARGARINE

er anerkendt som den bedste.

Faas hos alle Handlende.

Hvor det kniber med Mel-

Mærkerne, maa vi anbefale at anvende

Fineste Majsmel, extra prima Kartoffelmel, Maizena, fineste
dansk Bygmel og prima vasede Byggryn.

Nordlandets Handelshus.

Darup prima Staldbøre

af den rigtige Størrelse - er paa Lager.

Nordlandets Handelshus.

Garanteret Indhold af dansk Produktion.

18 pCt. Superfosfat a 26 Kr. 100 kg.

20 pCt. Kaligødning a 14 Kr. 75 -

sælges og udleveres gerne snarest, da det kniber med Lagerplads.

Nordlandets Handelshus.

Kjoletojer og Flojl

Alle Kulører i prima Kvalitet.

Besætningsartikler i største Udvalg.

Magasin du Nord's Udsalg i Allinge.

Til Efteraaret

anbefales vort store Lager af

TRIKOTAGE.

Heluldne danske **Strømper** 4.50.

Herresokker fra 1.10.

Børnestrømper i alle Størrelser og Kvaliteter

Islandske Trøjer, Sokker og Vanter.

Prima engelske **Sveaters** i alle Størrelser.

Herre-Uldtrøjer fra 5.65.

Svære danske strikkede Herre-Underbenklæder i Uld
og Bomuld.

Nordlandets Handelshus.

Prima Wales Ægbriketter.

Meget kraftig Brændsel for Lokomobiler til
Tærskning, er daglig ventende. Vær saa
god at gøre Bestilling i

Nordlandets Handelshus.